

**„Debrecen szelleme mindent átölel,
Itt a diákélet sosem múlik el.”¹
A Debreceni diákhagyományok kurzus tapasztalatai**

Horog Máté

szociálpedagógus BA, szociálpolitikus MA
Benita Gyermekvédelmi Szolgáltató, ifjúsági programvezető,
City-Legends.Com alapítója, alkotója

Absztrakt: A Debreceni diákhagyományok c. kurzus elsőként 2024-ben indult a Debreceni Egyetemen. A gyakorlati órák során feltárult a debreceni diákság múltja, valamint hagyományai, szokásai, jellemzői. Meglátogattunk az órákon a hallgatókkal különböző, a diákokhoz kötődő városi helyszíneket is. A kurzus elején és végén is felmértük, hogy milyen tudással rendelkeznek a hallgatók a témakörben.

Címszavak: debreceni diákhagyományok, Debreceni Egyetem, gyakorlati óra, módszertan, visszajelző adatlap, diákdalok, Csokonai Vitéz Mihály

Abstract: The Debrecen Student Traditions course was first launched at the University of Debrecen in 2024. During the practical classes, the past, traditions, customs, and characteristics of the students of Debrecen were revealed. During the classes, we also visited various city locations which are related to student life. At the beginning and end of the course, we assessed the students' knowledge of the topic.

Keywords: Debrecen Student Traditions, University of Debrecen, practical class, methodology, feedback form, student songs, Mihály Csokonai Vitéz

A téma időszerűsége

A cívisváros szellemi öröksége, iskolavárosi hagyományai és közösségformáló ereje több évszázados múltra tekint vissza. Nem véletlen, hogy a kultúra, tudomány és oktatás metszéspontjában formálódott az a különös, mégis eleven hagyományvilág, amely a debreceni diáklétet több tekintetben ma is átítatja. A reformáció, a Kollégium szellemisége, a városi terekhez fűződő anekdoták és diákdalok,

¹ Az idézett szöveg a kurzuson részt vevő egyik hallgató vizsgamunkájából származik.

valamint a Csokonai-örökség mind hozzájárulnak ahhoz, hogy Debrecen ne csupán földrajzi, hanem identitásbeli térként is értelmezhető legyen.

Ebben a miliőben indult útjára 2024 őszén a *Debreceni diákhagyományok* című szabadon választható kurzus a Debreceni Egyetemen, amely különleges módszertanával, városi sétáival és gyakorlati megközelítésével nem csupán tudást adott át, hanem élményt is teremtett. A jelen tanulmány e kurzus első félévének tapasztalatait foglalja össze: mit tanultak a hallgatók a városról és önmagukról mint diákokról, hogyan látták Debrecen az óra végére, s miként elevenedtek meg számukra a város elfeledett vagy épp elhomályosult diákszokásai.

Előzmények

Egy teljesen új, a szabadon választható tantárgyak között felvehető kurzus indult a Debreceni Egyetem 2024 őszi félévében: a Debreceni diákhagyományok.

A kurzus elindulásának előzménye az volt, hogy saját szerkesztésünkben 2023 nyarán megjelent a *Debreceni Diák dalos- és anekdotakönyv*, a Méliusz Juhász Péter Könyvtár kiadásában. Már a könyvben is, de a megjelenése óta kötetlen beszélgetések során is megfogalmazódott egy gondolat, mégpedig az, hogy szükség lenne egy olyan képzésre, programsorozatra, amely során a városban tanuló diákok alaposabban is elmélyülhetnének annak a kérdésnek a megválaszolásában, hogy pontosan mit is jelent debreceni diáknak lenni.

Motivált minket az is, hogy több közép- és felsőfokú iskolában bevett, az iskolatörténetet oktató jó gyakorlatot ismerhettünk meg. Lássunk néhány példát! A Debreceni Református Kollégium Gimnáziumában és a Debreceni Református Kollégium Dóczy Gimnáziumában iskolatörténeti vizsgát tesznek a diákok. A Sárospataki Református Kollégium Gimnáziumának gyakorlatából ki kell emelni az iskolai anekdoták gyűjtését (már az V. kötet jelent meg a témában). Az ún. selmeci diákhagyományokat több felsőfokú intézményben is ápolják, erre csak két példát írunk: a Miskolci és a Soproni Egyetemet. A kurzus megtervezése előtt a fent említett (és egyébként több további) iskolák egykori és jelenlegi diákjaival, tanáraival személyesen is egyeztettünk a tapasztalataikról, javaslataikról.

A kurzus elindítására való törekvésünk végül zöld utat kapott, és a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Művészeti Központja meghirdette a kurzust a 2024/2025-ös őszi félévében, gyakorlati óráként. Az oktató jelen sorok írója, Horog Máté volt. Több rádiós interjú (Campus Rádió, HAON) és cikk is született a könyvről, illetve kurzusról, ezeknek egy részét a hivatkozott irodalomban összegyűjtöttük. Köszönjük mindenkinek a segítségét, aki közreműködött abban, hogy létrejöjjön ez a kurzus. Név szerint hálás köszönet illeti Pogány Emesét, a Debreceni Egyetem Hallgatói Karrierközpont vezetőjét.

A kurzus felépítése, átadott tudás, módszertan

A kurzus teljesítésével a Debreceni Egyetemen tanuló diákok komplex módon ismerkedtek meg a város és a diáksága sok évszázados kapcsolatával, hagyományával.

A 12 tanóra vázlatos bemutatása:

Az első 3 tanórán főleg az elméletek áttekintése állt a fókuszban, előadás formájában. Debrecen és a debreceniség fogalmának bemutatása, a város 500 éves ismételtörténetének rövid megismerése, amelyet nagyrészt az tesz lehetővé, hogy a 16. század óta viszonylag jól dokumentált a története. Ugyanakkor az első órán vettünk fel néhány olyan adatot is, amelyekről bővebben beszámolónk következő részében lesz szó.

A következő blokkban, azaz 8 tanórán keresztül az elmélet gyakorlattal társult: egy-egy, a diákság történetéhez kapcsolódó városi helyszínt, épületet kerestünk fel személyesen, amely során történelmi adalékokat, anekdotákat is hallhattak a hallgatók. Sétáltunk a „klasszikus diákútvonalon”² (a Kálvin tértől a Nagyerdőig), bejártuk a Református Kollégium régi épületét, a Református Nagytemplomot a mellette található egykori sekrestyével, a Déri Múzeumot, különös tekintettel a helytörténeti kiállításra, a Verestemplomot, a Református Kistemplomot, a Debreceni Református Egyetemi Templomot és a Nagyerdőt. A belvárosban el látogattunk a város egyik legrégebbi vendéglátóhelyére is (az Egri Borozóba), ahol egy több száz éves pincében többek között Csokonai-anekdotákat hallhattunk. Az utolsó gyakorlati órán felkerestük Csokonai sírját (közel a születésnapjának dátumához), ahol a hallgatók felolvasták egy-egy ismert és kevésbé ismert költő Csokonaihoz írt versét.

A kurzus záró alkalmára pedig a hallgatók készítettek egy, a debreceni diákokra vagy akár saját maguk diákéletére reflektáló alkotást. A beadott anyagok között vannak festmények, versek, novellák, az egyetem „folyosójáról” gyűjtött versek, jelenleg is énekelt diáknóták. Az alkotásokból válogatás található jelen írás mellékletében. Ezen az alkalmon töltötték ki a hallgatók a visszajelző adatlapot, amelynek eredményeiről szintén a következő részben írunk.

A kurzust választó hallgatók jellemzői, a tantárgy választásának motivációi, a kurzus elején meglévő tudás felmérése és a kurzusról érkezett visszajelzések

A tantárgyat 20 hallgató számára hirdettük meg; a férőhelyek pillanatok alatt beteltek. Mire azonban ténylegesen elindult a kurzus, 13 fő maradt a jelentkezők

² Megjegyezzük, hogy az Alföldi „Deákos” Városjárás egy általunk már korábban, a kurzustól függetlenül, a könyv alapján összeállított tematikus városjárás, amely 2023-ban debütált. L. még a hivatkozott irodalmat.

listáján – ez a mozgás más egyetemi oktatók, illetve a művészeti központ adminisztrátorainak elmondása szerint természetes. A félév végén pedig összesen 12 fő tett sikeres vizsgát (a fennmaradó 1 fő nem jelentkezett az órákon).

A hallgatók összetételének jellemzői: saját magát debreceniként bemutató: 5 fő; nem debreceniként bemutató (azaz csak az egyetemi tanulmányai miatt került a városba): 7 fő. A hallgatók másodévestől végzősökhöz vettek részt a kurzuson. Nagy változatosságot mutat az is, hogy milyen képzésekben tanultak a kurzuson résztvevők: általános orvos, fogorvos, orvosi diagnosztikai analitikus, gyógyszerész, sportszervező, történelem, néprajz, gazdálkodási és menedzsment, építőmérnöki, gazdasági informatikus.

Megkérdeztük azt is, hogy mi alapján döntötték el, hogy ezt a szabadon választható tantárgyat vegyék fel. A válaszaik során többek között azt említették meg, hogy könnyen teljesíthetőnek tűnt, illetve, hogy gyakorlatorientált a tantárgy (sok külső helyszín van).

Már a 10. tanórán szóbeli visszajelzést kértünk arról, hogy milyennek látják a kurzust, hasznosnak tartják-e, másra számítottak-e (többek között azzal a céllal tettük fel a kérdéseket, hogy a fennmaradó órákon esetleg a felmerült igényekre is reagálhassunk). A hallgatók elmondták, hogy alapvetően ez volt az elképzelésük, az volt talán a legmeglepőbb, hogy ennyi séta és külső helyszín lesz, ahova elmegyünk.

Az első órán a hallgatókat megkérdeztük arról is, hogy milyen fogalmak jutnak először eszükbe Debrecenről. Az 1. ábra mutatja az eredményt.

1. ábra: „Debrecen asszociációk” (saját szerkesztés)

Szerettünk volna azzal is tisztában lenni, hogy a hallgatók számára milyen tudás áll rendelkezésükre a városról, illetve a diákság helyi történetéről. Ezt egy játékos feleletválasztós teszt formájában mértük fel. Ennek elgondolkodtató eredményei (11 hallgató töltötte ki):

- Első kérdés: a Református Kollégium, azaz a Debreceni Egyetem jogelőd intézménye alapításának jelenleg ismert dátuma (1538): 6 helyes válasz
- Második kérdés: a Debreceni Egyetem jelképe és jelentése (a gerundium, azaz a tűzoltóbot): 8 helyes válasz
- Harmadik kérdés: akit a leghíresebb debreceni diáknak tartunk (Csokonai Vitéz Mihály): 11 helyes válasz
- Negyedik kérdés: annak a regénynek a címe, amely nem a debreceni diákokról szól (Pál utcai fiúk): 10 helyes válasz
- Ötödik kérdés: a Debreceni Egyetem hivatalos alapításának dátuma (1912): 7 helyes válasz
- +1 (a „legbecsapósabb” kérdés): ittak-e bort egykor a debreceni diákok (igen, egy időben heti fejadagot is kaptak): 4 helyes válasz

Az utolsó órán a kurzuson részt vevő összes hallgató (12 fő) kitöltött egy visszajelző adatlapot. A mintát ehhez a Debreceni Egyetem Hallgatói Karrierközpontja „Kommunikáció és testbeszéd” kurzusán használt visszajelző adatlap szolgáltatta. Az alábbiakban következzenek a kapott eredményeink, azaz a diákok válaszai. Megjegyezzük, hogy az ismétlések³ esetén csak egyszer szerepel az adott fogalom, illetve, ahol szükségesnek találtuk, rövidítettük a válaszokat, a fogalmak kifejtését, továbbá az elütéseket javítottuk.

1. kérdés: Három fogalom, ismeret, amit tanultál az órák során Debrecenről: Gerundium („még a szó hallatán sem gondoltam, hogy ez egy tűzoltó eszköz” – egyik hallgató írásos megjegyzése), a debreceni törvénykezés, Deblence⁴, „vándorló szobrok” a városban, az Arany Bika története, cívisváros, cívisek élete, kuruc kor, a Nagyerdő (fejlődése, felfedezése is), Debrecen területi és strukturális fejlődése (pl. régi városrészek) és megtervezése városrendezési szempontból, Debrecen maradisága (ideértve azt is, hogy a diáklét nem sokat változott), a kiállított kabai meteoritdarab nem az igazi, a díszkönyvtárban található egy titkos szoba, a belváros talajszint változása/emelkedése az évek alatt, a Nagytemplom építése körüli nézeteltérések, a régi városkapuk pontos helyei, a Nagytemplom melletti pince-sekrestye, a savanyított marhahús leves, a vetrece, a Füredi út azért

³ Az ismétlések egyébként a későbbiekben az órák megtervezésénél segíthetnek abban, hogy mely témák, helyszínek gyakoroltak nagy hatást a hallgatókra.

⁴ A fogalom utal egy képzőművészeti alkotás címére és Debrecen-Velence kapcsolatára, erről bővebben a Debreceni Diák dalos- és anekdotakönyvben írtunk (Horog 2023).

szűkül a belváros felé, mert régen itt hajtották fel a marhacsordát⁵, több nagy tűzvész is pusztított Debrecenben, ma is látható Csokonai születési, lak- és halálozási helye, ennyire meghatározó személye Csokonai Vitéz Mihály Debrecennek, az Egyetemi templom története, történelmi utak, Borbély Szilárd emlékhely, a V-restemplom múltja, az Egri Borozó múltja.

2. Három fogalom, ismeret, amit tanultál az órák során a debreceni diákokról:

Gerundiumhoz és a hozzá kötődő szokások, Csokonai és a diákság kapcsolata, diáktisztségek (pl. szenior), diáktársaságok, önképzőkörök, diákanekdoták, diákeszközök, diákszleng, a diákok napirendje, mindennapjai, diáktűzoltóság, a tűzfegyvelő diákokkal szembeni elvárások (jó tanulmány, erőnlét), a nagyerdei filozofálások, borozások és ezek hosszú múltra tekintenek vissza, a Nagyerdőt a diákok fedezték fel, hasonlóan a mai diákokhoz, a tanulás mellett megélték a fiatalságukat, a tanáraiknak elvárás volt a külföldi ismeretek szerzése pályakezdés előtt, kaptak fejadagot borból, nem csak oltották a tüzeket, hanem figyelték is, borozási és „összejárási” szokások, nagyon szerettek szórakozni, néha inkább voltak a kocsmában és biliárdoztak, mint az iskolába jártak, sok csíny, amit megcsináltak egymással, amiből néha verekedések lettek, Vas Zsuzsi szobor és a vele való kapcsolatuk, összetartóak, humorosak és kitartóak voltak, Református Kollégium, a diákok és a debreceni ételek közötti kapcsolat, a diákok babonái, a diákok szórási fajtái.

3. Másként tekintesz-e a debreceni diák fogalmára a kurzus végén; ha igen, miért, ha nem, miért nem?

A válaszok alapján minden hallgató igennel válaszolt a feltett kérdésre, két válaszadó pedig árnyalt választ adott. A felsorolt okok az alábbiak voltak:

„A kurzus által tágabb értelmet nyert számomra a debreceni diák fogalma, pl. a nagy történelmi múlt, közösségépítés, társadalmi szerepvállalás, diáksághoz kapcsolódó hagyományok, szokások és újítások.”

„Eddig nem tudtam elképzelni sem, hogy létezhet Debrecenben olyan fogalom, hogy diákhagyományok.”

⁵ Ezzel kapcsolatban annyit megjegyzünk, hogy ezen az úton valóban hajtottak marhát még az 1950-es években is (saját családi visszaemlékezés szerint is), de az órán elhangzottak alapján a hallgató inkább a Hatvan utcára gondolhatott, illetve összekeverhette a két utcát (tudniillik a két utcáról külön-külön szó esett). A Hatvan utca kialakulásának ide vonatkozó története az, hogy a Hatvan, a Széchenyi, a Kossuth utcák kialakulása idején a város mai belterületén lévő portákon is tartottak állatokat, reggelente pedig a jószágokat összetereelve kihajtották a városkapukon kívüli legelőkre. A kihajtott állatok száma a Piac utcától a kapuk felé közeledve egyre gyarapodott, így azoknak egyre szélesebb utcára volt szüksége (a kiegészítő információért köszönet a szerkesztőségnek).

„Rengeteg új dolgot tudtam meg a debreceni életről, mind a múltbeli mind a jelenlegi dolgokról. Megtanultam, hogy rengeteg dolgot örököltünk a múltból, amit a mai napig őrzünk és tisztelünk. Sokkal gazdagabb lettem a kurzus által tanult dolgokkal és oda is sikerült eljutnom, ahova eddig még soha nem volt lehetőségem.”

„Rájöttem, hogy a debreceni diákévek alatt nem csak a pillanatnyi szenvedésre, vagy esetleges jóllétre kell gondolni, hanem a rég fennálló hagyományokra is.”

„A kurzus kezdete óta nem tudok úgy sétálni a belvárosban, hogy ne képzelném el annak épületeit a régebbi korban.”

„Talán másképp nem, de abban mindenképp segített, hogy lássam, közelebb érezzem magamhoz a debreceni diákélet megélésének fontosságát, lehetőségeit.”

„A kurzus elején a diákság gondolata számomra a szórakozásról és a vizsgára tanulásról szólt.” „A diákok éltek-haltak a városért. Ma már bárki lehet diák, de akkoriban nagy dolognak tartották. A kurzus végére már számomra nem csak anynyi, hogy tanulás, iskolába járás.”

„A kurzus után többnek gondolom a debreceni diáklétet, mint ebben a városban tanulni, összetartó és közösségépítő életérzés.”

„A kurzus előtt azt hittem, hogy a régi korok diákjai másabbak voltak tőlünk, fel fogásban, temperamentumban, ezt úgy értem, hogy komolyabbak stb., de végül rájöttem, hogy nagyon is hasonlítottak ránk.”

„Nem gondoltam volna, hogy ilyen sokszínű a diákhagyományok listája, kifejezetten érdekes volt hallani róluk.”

„Nem gondoltam, hogy ennyire mélyre gyökerező múltjuk és szokásaik/hagyományaik vannak.”

„Igen is, meg nem is. Debreceni diákként már van egy kép, ami a szemünk elé kerül a fogalom hallatán, viszont az igazi debreceni diák fogalmával megismerkedve kissé új (másként) dolgok is eszembe jutnak.”

„Egyrészt igen, mert sok mindent megtudtam az akkori debreceni diákokról, voltak nagyon jó történetek és helyszínek. Másrészt pedig számomra nagyon sok szó volt az irodalmi/történelmi háttéréről, a múzeum nekem annyira nem tetszett, de összességében kaptam egy átfogó képet az akkori diákéletről.”

4. Kedvenc óra/órák, helyszín/helyszínek:

Nagyerdő, Református Kollégium, Kistemplom, Verestemplom, Nagytemplom, Alföldi „Deákos” Városjárás, Péterfia utca, Csokonai sírja, Egri Borozó, Karakter Kávézó, Egyetemi templom.

Néhány kiegészítő megjegyzés a hallgatóktól:

„A városi séták összességében érdekesek voltak. Nagyobb rálátást adtak a tantermi keretek közt elmondottakra.”

„Kifejezetten nincs kedvenc alkalom, mert az összes külső helyszínt élveztem. Kiszakadtam az iskolapadból és a városomat más szemszögből néztem. Ha nagyon kellene választanom, akkor a Kistemplom tetőterasa lenne, mert ott még korábban nem jártam és kalandos volt oda felmenni.”

„A kedvenc óráim azok voltak, amik külsős helyszínen voltak.”

„A kurzuson az egyik legérdekesebb az volt, hogy a városjárás a fő helyszínen kívül sok más épületet, helyszínt ismerhettünk meg, illetve azok történetét. Ezek olyan helyek voltak, ahol az ember, bár mindig megfordul, és ott van a szeme előtt, de nagyon nem ismeri és számomra ez volt az egyik legjobb.”

5. Hasznosnak tartod-e az órát, illetve inspirált-e az órai anyag a debreceni diákhagyományok további éltetéséhez? Hogyan tudod ezt elképzelni?

A válaszok alapján minden hallgató hasznosnak tartotta a kurzust. Az okok és a kérdésben feltett inspirációra adott válaszok a következők voltak:

„Hozzásegített Debrecen mélyebb megismeréséhez.”

„A debreceni diákhagyományokat jobban be lehetne vonni a diákélethez fűződő »beavatási rítusokba« vagy jeles alkalmába. Nem minden szakon, karon fektetnek hangsúlyt a közösségek ilyen típusú összekovácsolására.”

„Nagyon hasznosak és aktívnak tartottam az órákat. Izgalmas volt személyesen bejárni a környéket és a nevezetes helyeket, így sokkal nagyobb élményt nyújtott. Amennyiben más városokból érkeznek vendégek, akiket körbe kéne vezetnem, sokkal több helyet tudok így mutatni nekik.”

„A hagyományok továbbadása pl. a kari HÖK-ök felé, akik bele tudják szervezni a programokba a hagyományokat.”

„Az óra mindenképp hasznos volt, sok új információval gazdagodtam. A diákhagyományok tovább éltetését viszont csak az »újkori« hagyományok megérzésével tudom elképzelni.”

„Mindkettőre igen a válasz, habár most még nem tudnám megmondani, hogy milyen módon.”

„Hasznosnak tartom, mint nem debreceni sokat segített a város megismerésében, fontosnak tartom a hagyományőrzést és -megismerést.”

„Igen hasznosnak tartottam. Abban inspirált, hogy megnézzem, hogy lakóhelyemen milyenek voltak a diákhagyományok.”

„Szerintem mindenképpen kellene folytatni ezt, olyan helyszínekre is el tudtam jutni, ahova egyedül nem mentem volna el, de nagyon jól éreztem magam.”

„Sok új dolgot tudtam meg Debrecennel és hagyományaival, történelmével kapcsolatban.

„Főleg, akik nem ismerik Debrecen történetét, nem itt voltak diákok. A diákhagyományok – bár kissé átformálódtak – szerintem mindenképp élnek tovább és fognak is, az óra rámutatott erre, hogy milyen fontos is.”

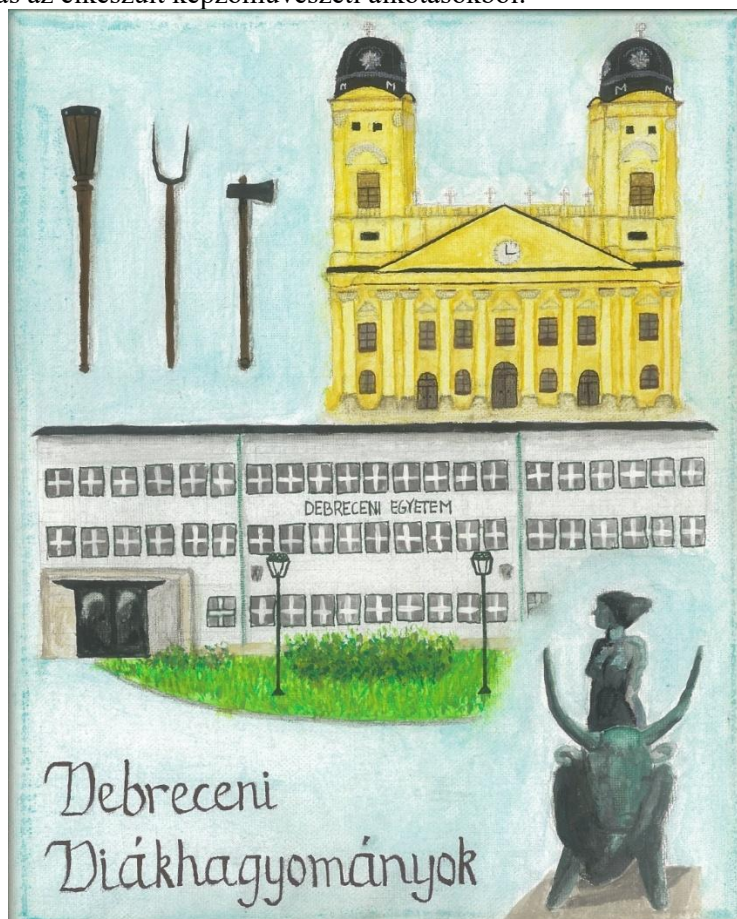
„Szerintem tovább lehetne éltetni, és csak összeszöve félig-meddig a mai modern világgal. Így talán több emberhez eljutna és fogna meg.”

Összegzés

Az először megszervezett Debreceni diákhagyományok kurzuson lépésről-lépésre feltárultak a debreceni diákság jellemzői, történetiségének fontosabb elemei (debreceni oktatástörténet, diákanekdoták, -dalok, híres diákok, egykori mulatozási formáik stb.). A kurzus elején és végén is felmértük, hogy milyen tudással rendelkeznek a hallgatók a témakörben. Egy valamit viszont megállapíthatunk: véleményünk szerint nem a hallgatók felelőssége volt az, hogy sok, általunk alapvetőnek vélt információt nem ismertek a városról és iskolájáról, illetve a legtöbb, érintett helyszínen korábban még nem jártak – és nem csak a debreceniek (csak szóban mértük ezt: gyakorlatilag a Nagytemplomot, a Déri Múzeumot, a Református Kollégiumot leszámítva minden helyszín újdonságként hatott). A játékos totó eredményei ugyanakkor azt is mutatják, hogy egyes esetekben viszont sok információval rendelkeztek a hallgatók a témáról – ezekről valószínűsíthetően a középiskolai tanulmányok során hallhattak (pl. kötelező olvasmányok).

Hosszú távon a helyi alapfokú, illetve közép fokú iskolákban is érdemes lenne város- és diáktörténetet oktatni (nem tudunk arról, hogy ez „központilag” megvalósulna). Kedvező fejlemény viszont, hogy egy pilot program keretében debreceni diákoknak szerveznek várostörténeti sétákat, amelyről a Déri téren tartottak sajtótájékoztatót 2025. április 16-án.

Válogatás az elkészült képzőművészeti alkotásokból:

Felhasznált és vonatkozó irodalom:

- Alföldi „Deákos” Városjárás: <https://www.city-legends.com/index.php/hu/2014-04-25-16-06-09> Utolsó megtekintés: 2025. 03. 14.
- A pataki diákvilág anekdotakincse V. kötet, Sárospataki Református Kollégium Alapítvány, Mezőkövesd, 2012., Online változat: https://real-eod.mtak.hu/16495/25/A%20Pataki%20Di%C3%A1kvil%C3%A1g%20Anekdotakincse_V.pdf
- Debreceni diákhagyományok In: Egyetemi Élet, 2024. szeptemberi szám (63/1) <https://mad-hatter.it.unideb.hu/portal/displayDocument/id/5256573> Utolsó megtekintés: 2025. 03. 14.
- Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar – Művészeti Központ: <https://btk.unideb.hu/bemutakozas-muveszeti-kozpont> Utolsó megtekintés: 2025. 03. 14.
- Debreceni Református Kollégium Dóczy Gimnáziumának Kollégium történeti vizsgálja: <https://doczy.drk.hu/kollegium-torteneti-vizsga/> Utolsó megtekintés: 2025. 03. 14.
- Debreceni Református Kollégium Gimnázium tanrendje, benne a kollégiumtörténeti vizsga időpontjával: <https://drkg.hu/wp-content/uploads/2021/04/Rovidített-tanevrend.pdf> Utolsó megtekintés: 2025. 03. 14.

- Hajdú-Bihar Vármegyei Hírportál írásai a debreceni diákszokásokról és a kurzusról:
Ahol életre kelnek a régi hagyományok: időutazás egy debreceni borozóban: <https://www.haon.hu/helyi-kozelet/2019/03/ahol-eletre-kelnek-a-regi-hagyomanyok-idoutazas-egy-debreceni-borozoban> Utolsó megtekintés: 2025. 03. 14.
Horog Máté: „A diákok már akkor pipázni jártak a Nagyerdőre, amikor még azt farkasok lakták”: <https://www.haon.hu/helyi-kozelet/2024/10/debreceni-diakhagyomanyok-horog-mate> Utolsó megtekintés: 2025. 03. 14.
Horog Máté: Szeretném, hogy a könyv önálló életet éljen!: <https://www.haon.hu/helyi-eletstilus/2023/07/horog-mate-konyv-debreceni-diakhagyomanyok-podcast-radio-haon> Utolsó megtekintés: 2025. 03. 14.
Kézikönyv a debreceni diákoknak: <https://www.haon.hu/helyi-kultura/2023/06/kezikonyv-a-debreceni-diakoknak> Utolsó megtekintés: 2025. 03. 14.
- Horog Máté: Debreceni Diák dalos- és anekdotakönyv, Debrecen, 2023.
- Miskolci Egyetem diákhagyományai: <https://www.uni-miskolc.hu/egyetemunk/selmeci-diakhagyomanyok/> Utolsó megtekintés: 2025. 03. 14.
- Nyomot hagyni a világban In: DEja vu Magazin, 2024 nyár: <https://mad-hatter.it.unideb.hu/portal/displayDocument/id/4998626> Utolsó megtekintés: 2025. 03. 14.
- Soproni Egyetem diákhagyományai: <https://www.uni-sopron.hu/-diakhagyomanyok> Utolsó megtekintés: 2025. 03. 14.